

Nasilje v športu **NI** del treninga.

O nasilju v športu – čas je, da smo senzibilni za prepoznavo

V zadnjih dnevih se je v slovenski javnosti odprla razprava o nasilju v športu. Javnost je bila seznanjena s prvo obsežno raziskavo o zlorabah mladih športnic in športnikov v Sloveniji, ki jo je izvedla psihologinja Ines Lebar z Univerze na Primorskem in razkriva alarmantne podatke: več kot polovica športnikov je pred 18. letom starosti doživela eno ali več oblik zlorabe. Med 352 sodelujočimi člani Olimpijskega komiteja Slovenije jih je 54% poročalo o čustveni zlorabi (žaljenje, kričanje, ignoriranje, grožnje), 51% o fizičnem nasilju, 47% o zanemarjanju, 18% pa o spolni zlorabi – tudi o prisilnih spolnih odnosih. Raziskava, ki temelji na mednarodno uveljavljenem vprašalniku CASES, kaže, da so športnice pogostejše izpostavljene čustvenemu in spolnemu nasilju, športniki pa fizičnemu. Iz raziskave izhaja, da so zlorabe v športu pogosto skrite, spregledane ali celo sprejete kot nekaj običajnega, Slovenija pa še vedno nima vzpostavljenih učinkovitih mehanizmov za preprečevanje in prijavo tovrstnih dejanj. Primeri izpovedi nekdanjih judoistk o domnevnih zlorabah s strani trenerja, jasno kažejo na nujnost sistemskih sprememb. Potrebni so odločni koraki k vzpostavitvi varnega športnega okolja, ki temelji na spoštovanju, zaščiti otrok ter ničelni toleranci do vseh oblik nasilja. Žal pa smo bili tudi tokrat priča pogostemu in škodljivemu vzorcu, t. i. viktimizaciji žrtve (*victim blaming*), kjer se pozornost preusmerja s storilca na vprašanja, kot so: »Zakaj žrtev ni prej spregovorila?«, »Zakaj ni zapustila kluba?«, »Zakaj se je sploh vračala k njemu?«, premalo pozornosti pa se namenja nedopustnosti storjenega dejanja. Na mestu je torej vprašanje: Kaj je storil tisti, ki ima moč, nadzor in odgovornost – trener, mentor, avtoriteta?

Nasilje v odnosih s položaja/pozicije moči – odnosna dinamika, ki hitro prekorači osebni prostor

V profesionalnem športu, še posebej med mladoletnimi športnicami in športniki, gre v odnosu trener – športnik za odnos, ki je prepleten z osebno noto, ko gre za motivacijo, in avtoriteto, ko gre za uspeh. Ravno ta subtilen preplet odnosa prinese osebno in čustveno dinamiko, kjer trenerji pogosto predstavljajo ne le strokovno avtoriteto, ampak tudi nekoga, ki ima neposreden vpliv na prihodnost športnika, njegove nastope, reprezentančne selekcije, športne štipendije.. V takem okolju obstaja večja verjetnost, da se razvijejo čustveno manipulativni odnosi, ki so lahko pogojeni z močjo enega nad drugim. Nasilje ne prizadene le telesa, temveč globoko poseže v sam občutek vrednosti, svobode in varnosti. Ravno zato se lahko v odnosu, kjer so prisotne oblike nasilja in zlorab razvijejo mehanizmi, ki spominjajo na odvisnost.

Zlorabe v takih odnosih pogosto niso takoj prepoznane kot nasilje. Storilci so lahko navzven karizmatični, uspešni, cenjeni. V zasebnosti pa uporabljajo subtilne oblike kontrole, ustrahovanja, poniževanja, ali celo fizičnega in spolnega nasilja. Ob tem žrtev pogosto doživlja sram, krivdo, strah pred posledicami razkritja zlorab in izgubo kariere. Zaradi spretnih manipulacij s strani storilcev so pogosto prepričane, da jim nihče ne bo verjel.

Premalokrat si postavimo vprašanje: Zakaj žrtve molčijo? Žrtve lahko molčijo zaradi več razlogov, soočajo s strahom pred izgubo trenerja in posledično udeležbe na tekmah, ki je potrebna za prepoznavnost, nadaljnje uvrstitve, strah pred javnostjo, strah pred neuspehom. Zelo pogosto pa imajo občutke lastne krivde za nastalo situacijo, menijo, da je njihov položaj brezizhoden, strah jih je tudi groženj in maščevalnosti.

Molčanje **NE** pomeni privolitve, je pogosto znak nemoči, ki je posledica dolgoletnega bivanja v odnosu, kjer so bile meje sistematično, vedno znova prestopane. Žrtve ne spregovorijo, ker vedo (in mnoge imajo s tem izkušnjo), da jim ne bo nihče verjel, da pretiravajo, da si izmišljajo, da so si »same krive«.

V tekmovalnih, hierarhičnih sistemih, kot je profesionalni šport, se pogosto nadzor in nasilje sprejemata za normalnost, saj je za ceno profesionalnega športa potreben celosten napor športnika in njegova mnogoteri odrekanja.

Ko pa se žrtev končno odloči spregovoriti, sebe izpostavi ponovnemu nasilju, navadno najprej s strani javnosti in medijev ter tako doživi sekundarno viktimizacijo!

Odgovornost je vedno na strani tistega, ki ima moč – ne na strani žrtve

Ključno je, da se kot družba senzibiliziramo za prepoznavo in pri tem jasno izražamo ničeno toleranco, do kakršnekoli oblike nasilja v vsakem okolju z zavedanjem, da:

- Nihče nima pravice posegati v telesno, čustveno ali psihično integritete druge osebe ne glede na njegov družbeni status, poklic ali uspehe.
- Odgovornost za nasilje je vedno na strani storilca – nikoli na strani žrtve.
- V kolikor za nasilje izvemo – smo se nanj odgovorni odzvati s prijavo-

Smer javne razprave mora biti usmerjanje v NEUSTREZNOST DEJANJA in ne usmerjenost v žrtve: Kaj je nekdo storil – ne kaj žrtev ni storila.

Kaj lahko storimo kot družba?

Kot družba imamo pomembno odgovornost, da skupaj ustvarimo varno in spoštljivo športno okolje, kjer nasilju ni prostora. Zato je nujno, da izobražujemo trenerje, vodstva klubov, športnike, starše in vse, ki sodelujejo v športu, o prepoznavanju in preprečevanju nasilnih oblik vedenja. Vzpostavimo lahko odprta in varna okolja, kjer se žrtve ne bojijo spregovoriti, brez občutka sramu ali strahu pred dodatno viktimizacijo. Pomembno je tudi, da uvedemo jasne in učinkovite mehanizme nadzora, prijav ter hitrega ukrepanja ob zaznavi nasilja. Slišati moramo glasove žrtev, jim zagotoviti zaščito skozi transparentne postopke prijave ter nuditi ustrezno strokovno podporo in pomoč. Le tako lahko kot družba zagotovimo trajne spremembe, zaščito mladih in razvoj zdravega, varnega športnega okolja za vse.

Koordinatorji za preprečevanje nasilja v družini v Centrih za socialno delo Slovenije smo tu, da podpiramo in opolnomočimo žrtve, ter tako razblinimo molk in pozivamo k odgovornosti tiste, ki delujejo s pozicije moči.

Vsaka razkrita zgodba je korak bližje družbi, kjer bo nasilje prepoznano, žrtev zaščitena in nasilje ustavljeno.

V primeru, da doživljate nasilje in potrebujete pomoč se zglasite NA KRAJEVNO PRISTOJNEM CENTRU ZA SOCIALNO DELO. NISTE SAMI.

